



Stev. 8.

V Ljubljani, dne 4. avgusta 1910.

Leto II.

Kmečke zveze.

Pred tremi leti smo pričeli snovati kmečke zveze, ki so zdaj po celi deželi razširjene. Načrt za to zvezo slovenskih, krščanskih, zavednih, naprednih, delavnih in samostojnih kmetov je bil res lep. Zaničevani kmet, ki je živel doslej v revščini in mirno trpel, da so drugi z njim pometali, se mora spraviti na svoje noge in se zavedati lastnih pravic. Brat naj bratu poda roko, vsi slovenski kmetje naj si osnujejo društvo, ki imej le en namen: kmeta vsestransko povzdigniti na podlagi krščanske vere ter ljubezni do domovine in cesarja. To društvo, v katero izvolijo kmetje svoje najboljše glave v odbor, naj ima v rokah delo organizacije in gospodarstva, naj podučuje in pomaga ter zastopa in varuje kmečke zahteve na zgoraj. Ljudski zastopniki so izvršitelji te narodove volje. Saj je rečeno v pravilih, »da društvo vpliva na sklepe zakonodajnih in samoupravnih zastopov s tem, da se obrača do njih in posameznih članov istih s prošnjami in spomenicami, razloživši želje in potrebe kmečkega stanu.«

Društvo podučuje ustmeno in pisмено kmete svojega okoliša o njihovih pravicah in koristih, razkriva rane kmečkega stanu in neustrašeno pobija vse, kar utegne biti v škodo kmečkemu stanu. — Vsi kmetje enega okrožja pristopijo kakor udje k društvu, ker mora vsak vedeti, da je le v združenju in delu moč. Posamezni odborniki, najboljši možje, ki poznajo natančno potrebe in naravo ljudstva v svojem kraju, tolmačijo in zastopajo pri odborovih sejah koristi svojih kmetov. Vodstvo gospodarskega dela, kakor snovanje hranilnic, živinorejskih zadrug in izboljšanja gospodarstev prevzamejo kmečke zveze. V zadnji vasi prirede shode, kjer se ljudstvo podučuje in izraža svoje želje.

Po treh letih se vprašamo, če smo dosegli ta namen. Odkrito moramo po-

vedati, da kmečke zveze niso izpolnile nad, katere smo vanje stavili. Kje je vzrok? Zakaj niso kmečke zveze dosegle do sedaj svojega programa. Začetkom je bilo nekaj zanimanja. Prirejalo se je več shodov. Na mnogih krajih so pokazali najboljšo voljo, a ljudstvo je ostalo vendar brezbrizno, kakor bi bila kmečka zveza čisto nekaj tujega. Mnogi odbori so se prav resno prijeli dela in imeli pogosto seje, na katere so prihajali odborniki z velikimi osebnimi žrtvami. Zdaj so tudi te vedno bolj redke, kmečka zveza dremlje ali spi. — Ker so pa zveze tako važne za našo prihodnost, moramo spoznati vzrok, zakaj niso kmečke zveze rodile zaželjenih sadov.

Naj omenim danes le tri.

1. Kriv je odbor kmečke zveze. Naši možje so požrtvovalni. Kljub obilnemu delu pridejo k sejam in se kmalu navadijo povedati svoje mnenje. Toda to še ne zadostuje, od odbora se pričakuje kaj več. Kar je gospodar pri kmetiji, kolesa pri uri, duša v telesu, to je odbor pri vsakem društvu. On je duša, ki daje celemu društvu življenje in razširja njegove namene in cilje do zadnjega moža. Odborniki so roke in srce društva v posameznih krajih. Oni morajo druge vzbujati, podučevati in voditi. Ne zadostuje torej povedati svojo misel, treba je podrobneje dela od moža do moža, od vasi do vasi, treba je ustvariti organizacijo in z njo vse močne trume, ki vstanejo ob vsaki sili na prvi klic. — Ali pa moremo tako delo zahtevati od naših mož? Kako naj bi dali drugim, česar sami nimajo? Kako naj bi učili, ko se niso učili? Mnogi nimajo zmožnosti, drugim manjka časa, vsi so pa prepričani, da ni dobro se z drugimi vbijati. »Precej mi bodo očitali, da le svojega dobička iščem.« Sploh je malo ljudi, ki so zmožni čisto in nesebično delati le iz ljubezni do dobre stvari, ko jim ni treba. Brez takega prepričanja in navdušenja pa ne pridemo naprej. — V sejah so

napravili sklepe, določili načrte delovanja. Izpolnilo se je le malo, malo sklenjenega. Zahteva se vedno vse od zgoraj. »To se naj dá, to stori« — sami pa skoro z mazincem ne ganejo. En sam odbornik ne more v celem okraju dosti doseči, naj se še toliko trudi. Če bo pa celi odbor stanovitno delal, se mora nazadnje sad pokazati.

2. Krivo je ljudstvo, ker je za kmečke zveze brezbrizno. K shodom pride, govornika poslušaj, toda ne zaveda se, da ima v kmečki zvezi organizacijo, ki je njegova lastna zadeva, njegova stvar, ki ga mora povzdigniti in po kateri morejo kmetje, če bi bili vsi v deželi in cesarstvu v zvezah, dobiti po svojih zastopnikih, ki se bi morali po danih sklepih ravnati, veliko vpliva na zakonodajo, ki zadeva gosp. vprašanja. Tega vpogleda v organizacijo in prihodnost naše ljudstvo doslej nima. »Ali bo kaj podpore, ali se bo dalo kaj zaslužiti, kaj bom imel od tega?« »Ud boš kmečke zveze in za to plačal vsako leto 20 vinarjev za stroške.« »Kaj plačal, da se bodo drugi mastili? Jaz je ne potrebujem.«

Opustili so menda povsod pobiranje letnih doneskov, ker ni šlo. Ljudstvo hoče videti očevidno korist in vedeti mora, da se gre za njegovo stvar. Le pogledajte, kako znajo agitirati in hodijo od hiše do hiše, ko se gre za županstvo med dvema vasmí, za nove stavbe, nove stroške. Po krivici se imenujejo to strankarski boji, ko so navadno le gospodarski ali vaški, kako bo do župana bližje. — Ljudstvo hoče očevidnih uspehov. Kako se je utrdila in razširila Kmetijska družba! Vsako leto dobi na tisoče novih udov in vedno še na novo pristopajo. Kdor je od začetka sledil temu razvoju, mu je to čisto lahko razumljivo. Kmetijska družba si je stavila program izboljšati naše gospodarstvo z izboljšanjem pridelovanja in povzdigo živinoreje. Izposlovala je podpore, dajala po polovični ceni plemensko živino, preskrbovala dobra semena in orod-

ja in dajala drevesa. Začela je pri nas vpeljovati umetna gnojila in resnično prav veliko storila za gospodarski napredek. Kmetje so videli ugodnosti udov, uspehe gnojil in boljše živino. Vsak si je hotel tudi sam pomagati in tako je število udov vedno rastlo in še raste. Mi smo hoteli ljudi dobiti in povzdigniti le z lepimi mislimi in pozabili na tla, kjer stoji naše kmečko ljudstvo.

Naj bo odbor še tako delaven, dosegel ne bo veliko, če nima vrlih množic za sabo. Brez ljudstva so odborniki kakor generali brez vojsk. Pritožujejo se, da njih beseda na zgoraj nič ne zaleže. — Razvidno je tudi iz navedenega zgleda, kako si moremo dobiti zanesljive ude. Ne smemo vzeti ljudi, kakršni naj bi bili, ampak kakršni so v resnici.

3. Pomanjkanje vpliva. Kmečke zveze naj bi bila za celi okraj organ organizacije in povzdige gospodarstva. Najboljši možje, ki se navadno izberejo v odbor, poznajo prav dobro razmere svojega kraja, kakor jih nikdar ne morejo poznati kaki učeni in visoki gospodje, ki imajo pač dobro voljo, toda kmetovega gospodarstva ne poznajo prav nič. Ker še nimamo prisilne kmetijske organizacije, bi morale kmečke zveze za tisti okraj nasvetovati gospodarsko organizacijo, razdelitev podpor in vse drugo, kar se misli za tisti okraj napraviti. Tako bi dobile kmečke zveze zelo veliko veljave in velik vpliv pri kmečkem ljudstvu.

Kako je pa sedaj? Odbor se posvetuje, sklepa, nasvetuje, kuje načrte, piše se zapisnik. Vsi sklepi ostanejo lepo na papirju, noben človek se zanje ne zmeni. Pogosto vlagajo prošnje ne vredni, pogosto nepotrebni, poročevalci jih ima celi kup. Razmer se ne pozna, postavijo se principi, o katerih je zelo dvomno, če so umestni. Po tem se dela. Na ta način gotovo ne bomo prišli naprej. Če niso kmečke zveze v ta namen pripravne, si moramo osnovati kaj drugega, kar bo lepemu namenu ustrezalo.

Lepa je misel kmečkih zvez, toda mi jim moramo le dejansko podlago dati.



Cene mlečnih izdelkov.

Pogosto menijo ljudje, da imajo mlekarne velikanske dobičke pri prodaji mleka ali da dotični trgovci v mestu posebno odira ljudi. Oboje se da zasledovati s primerom cen v različnih mestih.

Na Dunaju se plačuje mleko na tamošnji postaji po 19—20 vin., izjemoma po 21 vin. Prodaja se v celih vrčih po 28 vin., v steklenicah po 30 vin.

Pri tem je opomniti, da imajo mestne mlekarne jako visoke stroške. Saj so ravnateljji, ki imajo po 10.000 kron plače in čez in po več sto delavcev. Pri vsakem litru imajo mestne mlekarne 4—75 vin. stroškov.

V Gradu so iste cene za kmete, kakor na Dunaju. Prodajajo ga po 26 vinarjev meščanom. V Pragi je mleko veliko ceneje, 1 liter 17—19 vin. na postaji. Še nižje so cene v Brnu. Mlekarne dobe 13—14 vin. na tamošnji postaji, le veleposestniki za posebno mleko do 15 vin. Meščanom se prodaja po 17—19 vinarjev.

Pri tem moramo priznati, da imajo naše mlekarne v Primorju, v Trstu in na Reki najboljše cene v cesarstvu. Doseže se navadno 20—21 vinarjev in tudi čez. Smetane se primeroma malo prodaja iz naših mlekar. Na Dunaju plačujejo za liter Schlagobers 1 K 80 vin., prodajajo jo po 2 K 60 vin.

Prav veliko se v naših mlekarnah proizvaja čajnega mastja, ki je v vedno večjem spoštovanju po gospodskih kuhinjah. Cene so se v zadnjih letih zelo povzdignile. Zdaj se plačuje za navadno čajno maslo 2 K 90 vin. do 3 K. Pri posebnem maslu se doseže tudi več. Nekaterim mlekarnam se je plačevalo maslo po 3 K 50 vin. do 4 K. Med nami menda ni tacih.

Važna je tudi poraba posnetega mleka. Največ zaleže pri reji telet. Dokazano je, da vrže pri teletih 1 liter posnetega mleka 5 do 6 vin. Pri prešičih je vredno posneto mleko 3 do 5 vin., pri skuti do 3 vinarje. Nekateri ga dajejo tudi kravam, kar se izplačuje po 2 vin.

Prav dobro se izplača poraba mleka pri izdelovanju sira. Izračunali so, da vrže pri velikih sirarnah emendolskega sira 1 liter mleka 17-25 vin. Pri polomendolskem, kakor se navadno naš prodaja, po 15-88 vin. Marsikomu se bo seveda čudno zdelo, da mlekarne ne plačujejo potem dražje mleka svojim udom. Zadruga morajo pokriti najpred svoje stroške in le kar ostane, se more dati udom. Gotovo je pri mlekarnah, ki pošiljajo mleko celo leto po 11 vin. za 1 liter, pri sedanjih razmerah cena veliko prenizka. Najmanj po 12 vinarjev bi se neposneto mleko moralo plačevati.

Zdaj tudi vsak kmet spozna, kako potrebno je, da ima dobre molzne krave. V tem se bo dalo pri nas še veliko izboljšati. Gotovo pa imamo mi tako ugoden mlečni trg, kakor nobena druga dežela v našem cesarstvu. Ko bi imeli še toliko edinosti, da bi se vsi združili v močno centralo, bi lahko v mleku narekovali cene Trstu in Reki.



Letina.

Ko se žetev začne, se kmet vpraša, kako se bo letos prodalo. Cena seveda ni odvisna le od nas, niti od samega Banata, temveč od svetovne množine, ki se pridelava. Pri nas bo letos toliko žita, da bo večini posestnikov zmanjkalo kozolcev. Toda zrnja bo z ozirom na snopje malo in še to bo lahko. Za domačo rabo bo dobra letina, raje malo čez navado. Uradni listi sicer poročajo, da se

pridelava na Kranjskem na leto le 800 kg pšenice. Bogve, kak učenjak, ki še ni nikdar pšenice sejal, je to poročal. Vsak kmet ve, da se pridelava na mernik posejanja 5 do 6 mernikov, na dobrih njivah 7 do 8. Oralo ima 8 mernikov, 1 ha do 13. Če računamo nizko, imamo na ha 63 mernikov 1500 do 1600 kg.

Popred smo mislili, da bo letos povsod tolika žetev, kakor že dolgo ne. Resnično se obeta na Ogrskem, Ruskem in vseh balkanskih državah izvanreden blagoslov. Pravijo, da take žetve še ne pomnijo. V Nemčiji nagaja dež, kakor po celi srednji Evropi. Le na Francoskem kaže bolj slabo.

Kolikor smo imeli v Evropi preveč dežja, toliko ga je bilo v Ameriki premalo. Nastopila je prav huda suša, v Združenih državah in v Kanadi bo vzela skoro polovico žetve, kakor pravijo Amerikanci. Tega seveda v Evropi ne vrljamemo, ker vemo, da v suhem pšenica prav lepo zori in lahko pogreša dež nekaj tednov. Škoda pa mora biti na vsak način precej občutna. Ker Amerika ne bo izvaževala žito, se bodo pa naše cene boljše držale. Najboljše se bo godilo Ogram in Rusom, ker bodo prodajali velike množine pridelka.

Za vino je povsod slabo. Na Dolenjskem je večinoma vse odletelo. Letos ne bo še četrti del lanskega pridelka. Še sredi julija je gozdje cvetelo. Še slabše kaže na Nižjem Avstrijskem. Kdor ima staro vino, ga drži, ker ve, da ga bo dobro prodal.

Hrušk bo prav malo povsod, jabolk nekoliko. Pesa je lepo pokazala, zdaj jo je na mnogih krajih črv popolnoma končal. Na nekaterih njivah je prav do čistega končana. — Ljudje bodo morali prašiče zgodaj prodati.

Senamenda še ni bilo nikdar toliko. Živina bo imela jeseni zelo visoko ceno.



Kako prodajajo mesarji meso?

Po mestih so mesarji nabili oklice, da se je cena živini zvišala za 56 do 120 odstotkov. Deželni kulturni svet na Moravskem je dal natančno preiskati cene živine in od mesarjev prodajanega mesa v zadnjih letih. Ti uradni podatki so zelo zanimivi. Začetkom leta 1908. so bile cene živini res visoke 80 do 94 vinarjev 1 kilogram žive teže. Mesarji so šli precej s cenami naprej ter nastavili ceno mesu še malo višje, kakor se je podražila živina.

Vsled suše leta 1908. so cene padle in prišle tako nizko, kakor že niso bile popred 20 let. Lepo živino so plačevali od 54 do 64 vinarjev kilogram. Mesarji so ostali pri prejšnji najvišji ceni. Letos je šla cena živini zopet naprej, a je še vedno 10 do 15 vinarjev pri kilogramu nižja, kakor začetkom leta 1908. Zdaj mesarji vpijejo, da se je živina podražila za 56 do 120 odstotkov, da morajo

zvišati cene mesu, ker drugače ne morejo izhajati.

Za kmeta je to postopanje jako dobro. Čim dražje prodajajo mesarji, bolj bodo meščani spoznali, da si morajo sami pomagati ter živino od kmeta naravnost dobivati. Oba bota zadovoljna, kmet in meščan, četudi oni posredovalec izgine, ki se je redil od žuljev obeh.



Laške zadrege.

Državniki v blaženi Italiji so v velikih težavah. Sklenili so račun za lansko leto ter natančno pregledali, koliko so od drugih dežel kupili in koliko so jim prodali. Ko so videli grozne številke pred sabo, jih je zaskrbelo, kam bodo prišli na ta način. Račun je izkazal, da so kupili blaga za 3079 milijonov lir na tujem (ena lira je 95 vin.), prodali le za 1834 milijonov lir. Kupili so torej več za 1245 milijonov. Vsak ve, da se gospodarju, ki več zapravi, kakor dobi, precej slabo godi. Pravijo, da bo kmalu dogospodaril. Podobno je zdaj na Laškem. — Res imajo tudi druge dežele, kakor Nemška in Švica večji uvoz kakor izvoz. Toda te dežele proizvajajo same vsako leto toliko premoženja, da njih blagostanje vedno raste. Nemčija ima še na tujem milijarde izposojene. Pri Laški je ravno nasprotno. Država ima svoj dolg le na tujem, posebno na Francoskem. Po deželi je povsod revščina doma, posebnih zakladov pa nimajo v zemlji, da bi ta veliki primanjkljaj pokrili. — Poglejmo malo natančneje laške razmere, saj so nam Lah najbližji sosedi. Še naši očetje so nam pripovedovali, kako so se pod Radecikjem, ki je z rožnim vencem vojake vodil, proti Lahom vojskovali. Pred železnico so Kranjci vozili parizarje prav do Verone in Milana. —

Sedanje kraljestvo meri 286.682 km, je torej več kakor za polovico manjši od Avstrije. Pri zadnjem ljudskem štetju je bilo naštetih čez 32 milijonov ljudi. Ker se jih od takrat vsako leto več stotisoč izseli, jih je danes gotovo manj. Med temi je 30.000 Slovencev v Benečiji, 90.000 Albancev in 35.000 Judov, ki morajo seveda povsod biti. — Lepe kraje pa imajo na Laškem, stare spominke in velika božja peta, kakor je vsakemu znano. Našim ljudem bi posebno ugajalo, da tam ni skoro nobenega snega. V severni Italiji, v Lombardiji in Beneškem sneži tri do osemkrat na leto, v Rimu enkrat, v Siciliji je sneg že prav posebna izjema. Dežja pade veliko, da je zemlja povsod rodovitna. V pomorskih krajih so premalo skrbeli za odtok padavine. Voda zastaja, gozdov ni, nastane huda bolezen malarija, neka vročina, ki na tisoče ljudi pomori. Učeni možje pravijo, da zaplode to bolezen male živalice, take mušice, ki človeka opikajo, da oboli. Zdaj so menda našli neko sredstvo, da bodo tega spaka popolno zatrli. — Nek-

daj je bilo lesa veliko, zdaj so večino posekali, da morajo na leto za 48 milijonov lir lesa kupiti.

Še večja težava je s premogom. Tovarne, železnice in vsa podjetja ga neizmerno veliko potrebujejo. Električna še ni tako napredovala, da bi mogla ves premog nadomestiti. Na Laškem tudi nimajo rek, ki bi imele posebni padec za proizvajanje električnih tokov. Če ni premoga, se tovarne ne morejo razviti. Kmetje nimajo komu prodati svojih izdelkov. Kljub bogastvu narave bo revščina v deželi. Lahi morajo premog kupovati, kar je zelo slabo. Vlani so dali 113 milijonov lir zanj. Tovarn je malo. V zadnjem času so se zelo razvile v Lombardiji in Piemontu, kjer so porabili vodno moč rek, ki v Alpah izvirajo. Največ tovarn je za svilo. Le za svilene izdelke dobe na leto 426 milijonov. Skoro povsod imajo med njivami in travniki, po hribovskih in gorah murbe, kjer se rede lepe sviloprejke, ki napravljajo toliko zaželjeni ženski nupuh. Sicer se pa tudi možki včasih z židanim postavijo. Največ svile napravijo v severnih krajih. Živali nimajo veliko, razen onih, ki ščipljejo in miši lovijo. Pravijo, da ni dobro na Laškem kakšnega zajca jesti, ker pogosto pride le »mjav« na mizo. Goveje živine je 5 milijonov, kar je malo za tako veliko deželo. Še ta je pa le v severni Italiji. Lah ne mara dosti za mleko zjutraj. Žganci z mlekom, brez katerih se pri nas ne shaja, so tam neznani. Bele kava je bela vrana. Za zjutraj imajo v gornjih krajih polento in kos slanine, kakor vidimo tudi pri naših zidarjih. Kakor priboljšek se zvrne kozarec ali dva dobrega vina. Na jugu so mesto polente makaroni. Imajo pa veliko koz. Našteli so jih do 7 milijonov. Zjutraj jih iz bližnjih krajev kar v mesto priženjo in tam vpričo pomolzejo, če kdo mleko naroči.

Našteli so tudi 1 milijon oslov, katere rabijo tudi za ježo. Pri tem seveda niso dvonogati šteti. Prešičev so imeli kmetje skoro dva milijona. Ko govorimo o živinoreji, moramo omeniti še neko posebnost. Pri reki imajo umetno namakanje travnikov. Gospodarji kosijo na leto do devetkrat prav dobro mrvo, kar se bo zdelo našim gospodarjem neverjetno, pa je vendar resnično.

Našim romarjem, ki so bili v Rimu je najbolj ugajalo laško vino. Navadno je vsak malo preveč postal navdušen od ognjenega italijana. Zdaj so z državno pomočjo popravili opustošene vinograde, da trta prav obilo rodi. Za Francosko pridelala Laška največ vina. Vlani so ga imeli nad 50 milijonov hl ali na vsako glavo skoraj 160 litrov na leto. Toliko ga pa ne morejo ne spiti ne prodati. Prodajali so ga 1 liter 5 do 7 vin., toda nobeden ga ni maral. Ubogi revčki, ki so se celo leto veselili dobre letine, so prišli v največje težave, ker je bilo vino edini pridelek, ki ga je mogel kmet prodati in s skupičkom stroške pokriti. Ravnotako je tam, kakor pri naših Dolenjcih v nekaterih krajih.

Skoro vse premoženje in dohodke ima v vinogradu. — Vlada jim je prav resno svetovala, naj opustijo vinograde in sejejo žito. — Pred novim davkom na vino se ga je veliko vpeljalo v naše cesarstvo. Tu so se pa oglasili naši kmetje, tudi mažarski in še laški v Istri in Dalmaciji niso molčali, da se jim gre za obstanek. Laška vina ne smejo k nam, ker imamo svojega zadosti. — Prav veliko pa pridelujejo riža in južnega sadja. Pomaranče in limone so tam doma. Sicer imajo boljše in cenejše na južnem Francoskem, toda vlada na Laškem skrbi za svoje ljudi. Francoskih pomaranč ne pusti voziti po laških železnicah — pa je konec besedi. Mi moramo uživati laške pomaranče, ki nam pa vendar dobro teknejo.

Čez 100.000 ljudi se živi samo z ribarstvom. Morsko sadje — frutti di mare — kakor sardine, sardele, morski raki in vse druge ribe preživijo veliko ljudi in dajo deželi na milijone zaslužka. — Na celem svetu je pa Laška prva za pridelovanje žvepla, ker se drugod ne nahaja. Na leto dobijo zanj do 38 milijonov lir.

Kmetje živijo posebno na jugu prav slabo. Posestvice je majhno, ker so zelo razširjena veleposestva, ki rabi posestvo le za pašo. Ko bi tako živeli, kakor na Angleškem ali Nemškem, bi v par mesecih vse šlo, kar pridelajo.

Žita je splošno malo, ker so gospodarske razmere zelo žalostne. Skoro povsod je rodoviten svet — ljudje pa stradajo. Le pšenice kupijo na leto za 151 milijonov. Tovarn za sukno nimajo dosti doma. Na tujem ga kupijo za 148 milijonov. Država težko shaja, ker ima veliko dolgov. Na samih obrestih mora plačevati na leto 526 milijonov, ali na enega človeka do 160 lir. Veliko čez tretjino vseh dohodkov se porabi za same obresti. Pri tem ni čudno, če primanjkuje za druge stvari. — Znano je tudi, da so na Laškem visoki gospodje precej občutljivi za kaj okroglega. Morarica je bila zaraditega v najslabšem stanju, vojaštvo slabo preskrbljeno, največji potepuhi in ničvredneži so dosegli visoke časti, denar, darovan revežem ob nezgodah je kar zginil v rokah vladnih mož, ki kaj radi na tuj račun napravljajo veselice. — Tu je marsikaj gnilega. Zato se nam tudi ni Lahov v vojski nikdar bati. Na Laškem jih več kakor polovica ljudi ne zna brati. Izmed davkov nese največ dohodniški davek 238 milijonov, zemljiški davek 78 milijonov, hišni davek 72 milijonov, tobak in cigare, ki so pa po našem okusu zelo slabe, 168 milijonov, sol 61 milijonov, loterija 54 milijonov. (Imajo ravno take norce kakor pri nas.)

Veliko milijonov pustijo v deželi tudi tujci, ki romajo v svete kraje ali obiščejo najlepše pokrajine zaradi naravne lepote. Brez teh bi Lah še shajati ne mogli.

Splošno so pa gospodarske razmere veliko slabše, kakor pri nas. Le veselimo, da smo pod našim starim cesarjem.

Nova reja lepih bikov.

Oskrbnik Alfred Pettera je v raznih nemških listih priobčil prav zanimive podatke, kako je odpravil napake, ki so se prikazale pri mladih bikih, na prav lahek način. To poročilo bo dobro došlo marsikakemu živinorejcu, ki ima pri vsem trudu le smolo pri reji mladih živali.

Kdor je razmere po deželi natančno ogledal, vé, da se malokdaj dobe biki brez napak. Še oni, ki so bili za drag denar v tujini kupljeni, so pogosto le biki druge in tretje vrste, od katerih ne moremo nikdar kaj posebnega upati. Včasih zadostuje le mala napaka, da se žival pokvari. Tako je imel neki posestnik več kravarških bikov izrediti za ogrsko vlado. Dasiravno so jih redili in pasli po vseh pravilih, so imeli vendar predolge vratove in krive hrbte. Iskali so vzroka in nazadnje spoznali, da so mladi biki dobili vse napake le zato, ker so v istem hlevu poprej kakor biki, krmili molzne krave, katere so med krmiljenjem pomolzli, da so šele po dolgem času prišli biki na vrsto. Ti so težko čakali, gledali nazaj, stegovali glave, kakor vselej živina, če se v hlevu drugod krmil, stali zavoljo tega krivo, skoro vzbočeno ter dobili one napake. Začeli so biki krmili preje kakor krave in napaka je kmalu izginila.

Napake pri biku se navadno ne poznajo že pri teletu. Pokažejo se šele pozneje. Ko doraste, ima eden pretesna pleča, drugi vpognjen hrbet, slabe in tesne prsi, velik doli viseč trebuh, slaba, prazna stegna, nizke ali sabljaste noge, včasih tudi visoke, kakor bi bile lesene. Tretji je zopet prelen, zaspan in brez živahnosti. Naj ima tudi lepe oblike, vendar ni za rabo. Žival se mora v veliko škodo prodati mesarju.

Dosedaj so v najboljših živinorejških zadrugah takole vzrejali mlade biki: Mleko je dobival do 12. tedna, v malih množinah ali posnetega zraven do sedmega meseca. Bikca je bilo treba zgodaj privezati, da ni drugim nagajal in vsaki dan ven na prosto spuščati. Krmili so bika z najboljšim senom in pridali zraven še ovsu, tropin ali drugih močnih krmil. Spomladi so morale živali na pašo, posebno v planine, da so se utrdile. V nekaterih krajih na Nemškem jim dajejo iz ovsene moke ali otrobov pečeni kruh, da se krma boljše porabi. Ker so na paši biki čisto ločeni od druge živine, jih pustijo pastirji pri miru, naj se pasejo po potrebi, naj počivajo ali hodijo. Malokdaj se vzredijo na ta način biki prve vrste brez napak.

Tudi oskrbnik Pettera je imel lansko spomlad štiri mlade bikce od najboljših tujih krav na Moravskem v graščini Paskav. Redili so jih po vseh pravilih. Ko so jih pa spomladi gnali na pašo, jih je bil gospodar žalosten, ko jih je pogledal. Gorenji inodolec — sive pasme — Pluto je imel visoke, sabljaste noge, rdeče-pisani Bandit je s

svojo požrešnostjo zaslužil prav velik trebuh, kakor jih dobijo mladi biki tudi pri nas. Ostala dva: eden črnkast, drugi rdečkast, sta bila prav zaspšana in imela zadnji del slabo razvit. Nekega dne zapazi gospodar, kako so pastirji, po navadi mali in poredni pobi, podili biki, ki so s privzdignjenim repom drli čez drn in strn. Skušnemu živinorejcu je precej prišlo na misel, da bi moglo ravno to hitro gibanje živali za razvoj telesa imeti zelo važne posledice. Biki, ki so na paši, mirno leže ali se pasejo. Navadno postanejo leni. Če se pa hitro gibljejo, se napno žile celega telesa, kri se hitreje pretaka, pljuča se razširijo, napake torej morajo zginiti kar same od sebe.

Ukazal je torej mladim junakom, naj biki vsak dan podijo najprej v teku, potem v diru. Začeli so prve dni le z malimi minutami, čez nekaj tednov so imeli to vajo cele pol ure. Gospodarja je začetkom skrbelo, če ne bo bikom škodoval hitri tek zavoljo velikega pritiska krvi na srce. Kmalu se je prepričal, da je bil strah prazen. Čez šest tednov so vse napake popolnoma izginile, biki so postali lepo zrašeni, polni in živahni, kakor jih kažejo podobe.

To sredstvo bi pri nas kaj lahko poskusili po pameti rabiti. Naši pastirji bodo prav tako pripravljene poditi živali, kakor na Moravskem. Da mora tek na razvoj telesa dobro vplivati, vsakemu že pamet pove. Seveda mora biti zraven zadostna in dobra krma. Kdor mladega bika le s slamo in rezanico krmil, ne bo niti s tekom kaj posebnega dosegel. Le nikar varčevati tam, kjer varčnost neizmerno škoduje. Mlada žival mora dobiti precej ovsu, tropin ali drugih močnih krmil. Kdor hoče kaj lepega vzrediti, mora nekaj žrtvovati.



Razgled po Avstrijskem.

VI. Češka v preteklem letu.

Kdor gleda naše delo v zadnjem času, mora priznati, da se je veliko storilo. Povsod, kjer se je prav začelo, se je naše ljudstvo z navdušenjem oprijelo organizacije in začelo izboljševati svoje gospodarstvo. Če pa primerjamo sedanje stanje kmetijstva s Češko, bomo precej videli, da smo komaj začeli. Kako bi tudi moglo biti drugače? Vlada nas je zanemarjala in nam le včasih vrže kakor beračem nekaj grošev. Saj vé, da smo preponižni v svojih zahtevah. Poglejte danes, kako sta na Češkem država in dežela podpirali razvoj kmetijstva v smeri, kjer pri nas še skoro začeli nismo. V češkem delu so dobili podpore:

I. Skladiščna društva, ki zbirajo žito svojih udov in ga skupno naravnost prodajo brez prekupcev:

1. Skladiščno in mlinarsko društvo v Bezdekovem deželne podpore 3187 K, državne 9000 K. Brezobrestnega poso-

jila je dala dežela 2125 K, država 6000 kron.

2. Skladiščnemu društvu v Bochnovicah država 2000 K podpore.

3. Hranilnemu in založnemu društvu v Kotovinah je dala dežela 1600 K podpore, posojila 1400 K. Država je po- višala svoj prispevek. Torej ga redno daje.

4. Gospodarskemu društvu v Dusanikah dežela 900 K, država 3900 K. Posojila država 1600 K, dežela 900 K.

5. Gospodarskemu skladiščnemu društvu v Kraljevem Gradcu država 1700 K podpore in dežela 1249 K ter 834 K posojila.

6. Skladiščnemu društvu v Nimburchih posojila 11.000 K.

7. Kmetijskemu društvu v Parubicah država podpore 6000 K, dežela posojila 12.000 K.

8. Gospodarskemu društvu v Skalici dežela 5200 K podpore in 3800 K posojila in država 9000 K podpore itd.

Skupno je dobilo 12 takih društev take državne in deželne podpore. Menda nam bo treba vsem na Češko v šolo, kako se prosi državna in deželna podpora.

II. Lanarska društva za gojenje lanu. Predivo porabijo v tovarnah za razne kamgarne in druge izdelke. — Dobila so:

1. Lanarsko društvo v Boretinju, država 10.800 K podpore.

2. Lanarsko društvo v Buževojem, dežela 7000 K.

3. Lanarsko društvo v Jakobinah, dežela 2600 K.

4. Lanarsko društvo v Veterem Jenikovem, dežela 4796 K, posojila 3197 K.

5. Lanarskemu društvu v Libštaticih, država podpore 34.000 K, dežela 13.500 K podpore. — Vseh teh društev, ki so dobila zelo izdatno podporo, je deset.

III. Strojnih društev, ki preskrbujejo svojim udom kmetijske stroje, obstoja v češkem delu 106. Vsa so dobila prav velike podpore. Naj navedem le nekaj zgledov.

1. Društvu v Belci država podpore 1200 K, dežela 1522 K.

2. Društvu v Blažimih država in dežela po 2052 K.

3. Društvu v Boharni država podpore 8000 K, posojila 7000 K.

4. Društvu v Bohdanči država in dežela po 1380 K.

5. Društvu v Bovsovem država in dežela po 2380 K in dežela še posebej 2380 K.

6. Društvu v Budini za parno mlatilnico in stroj za izluščenje detelje država in dežela po 3200 K.

7. Društvu v Draškovem za bencinmotor in stavbo država in dežela po 2000 K.

8. Društvu v Dřitčiji za motor 10 konjskih sil država in dežela po 2255 K.

9. Društvu v Trešovicah država 8000 K podpore.

Navadno so dobila posamezna društva od 2000 do 10.000 K deželne in

državne podpore. Kako veselo znamenje naprednega kmetijstva. Delavnih moči povsod primanjkuje. Na Češkem vpeljujejo že v zadnjo vas mogočne stroje, ki za vso vas opravljajo navadna kmetijska dela veliko boljše, kakor so jih popred drago plačani najemniki. Država in dežela sta spoznali, da se mora res kmetu v tem tako važnem vprašanju iti na roke. Prav globoko sta obe posegli v blagajni in delite na sto in stotisoče kron podpor v ta namen. Pametni Čehi so tudi spoznali, da so zadruge za naglo in splošno povzdigo gospodarstva preokorne. Preveč stroškov in preveč pisarij. Osnujejo navadno društvo med sabo v eni vasi in ga javijo glavarstvu obenem s pravili. To zadostuje. Pri nas smo povsod še s starim zadovoljni, čeprav vedno zdihujemo, da nam slabo gre.

IV. Sadjarska in zeljarska društva:

1. Društvu v Čisti vasi dežela podpore 11.500 K.

2. Društvu v Dubu država podpore 12.000 K, posojila 5000 K.

3. Društvu v Horatvi država in dežela po 9438 K, posojila 6073 K.

4. Društvu v Libčanih država podpore 8000 K, posojila 6000 K, dežela podpore 10.000 K, posojila 7100 K.

5. Društvu v Rudnici država podpore 10.000 K, posojila 6000 K, a še posebej že pred državne podpore 12.217 K in posojila 7000 K.

Skupno se je dala 16 društvom taka podpora.

V. Električna in mlinarska društva:

Bilo jih je 16. Dala se jim je podpora od 2000 K do najvišjega zneska 12.068 K, katere je dobilo električno društvo v Sanih od dežele in države, skupno 24.116 K in posojila 16.090 K.

Res je treba veliko podjetnosti, razumnosti, trgovskega duha in praktične izvežbanosti, da se začno take velike reči, toda če se ne bomo lotili, ne bomo nikdar nič imeli.

Živinoreja.

1. Češki del je dobil od dežele za povzdigo govodoreje 166.000 K, od države 177.258 K 49 vin. Dali so za polovično ceno 622 bikov 304 društvom. Izmed teh je bilo 534 simodolske, 60 bernske in 28 kravarske pasme. Kupna cena je znašala 337.589 K ali na enega bika 542 K 74 vin. Podpora za bike se more nazadnje tudi pri nas dobiti, toda le malo v primeri z velikimi potrebami.

Kulturni svet je dal tudi za telice polovico nakupne cene podpore. Za 233 društev se je kupilo 467 telic za 228.514 kron 78 vin. Za eno telico se je plačalo povprečno 489 K 32 vin. Še pred 15 leti so dali za polovično ceno le 41 živali, vlni 1089.

2. Tudi prešičorejo je deželni kulturni svet prav uspešno podpiral. Preiskrbel je društvom 225 mrjascev in 334 svinjic, torej 559 živali z deželno podporo 34.572 K 65 vin. Podpora se je dajala od 50—75 %. Na eno žival je torej prišlo 61 K 85 vin. — Za izboljšanje

svinjakov se je žrtvovalo 32.351 K. 139 posestnikov je dobilo od 160—240 K podpore. — Ko bi pri nas imeli le nekaj take pomoči, bi imeli kmalu lepše prešiče, kakor jih imajo na Češkem.

3. Za izboljšanje koz so dali 5652 K 85 vin., za zajce 1990 K, za perutninarstvo 7873 K. — Naj opustim naštevaje vsega drugega. Človeku je hudo, ko vidi, kako skrbijo drugod za kmeta, ko smo pri nas le sami svoji pameti prepuščeni.

Ne sme se pozabiti, da je to le češki del kulturnega sveta dosegel. Za nemške kmete na Češkem skrbi nemški del kulturnega sveta, ki tudi razvija prav v zvezi delovanje in res dobro skrbi za kmečke koristi. — Za Nemce na Češkem se je dalo:

Za stroje so dobili kmetje 25.150 K podpore, za kar so nakupili brane, mlaticilnice, sejavnice, tehtnice itd.

Za naprave gnojnih jam se je dalo 33 posestnikom 2680 K podpore. Za govodorejo so dobili od države 104.551 kron, od dežele 89.320 K. Kmetom so dali 349 bikov in 631 telic za skupno podporo 226.358 K. Če vpoštevamo še prejšnje podatke, se je v nabolj razviti deželi cesarstva le lani dalo za nakup 2070 plemenskih živali 509.414 K 89 vin. podpore. Pri nas pa menijo nekateri, da bomo shajali le z nekaterimi tisočaki. Nemški del je pa še posebej dovolil za bike 17.916 K podpore v gotovini.

Nadalje so izplačali le za izboljšanje svinjakov 9865 K in za prešičorejo skupno 22.449 K 86 vin. Za samo perutninarstvo se je dalo 7168 K 63 vin. — Naj to zadostuje. Mi vidimo pred sabo pot mogočnega razvoja in gospodarskega napredka, katerega moramo doseči, da si izboljšamo svoje bedno stanje. Treba se bo učiti od drugih, ki so nam pokazali pot. Zgled najbolj razvite dežele nam pa kaže, da še tam niso kmetje vstanu izboljšati iz svojih moči gospodarskih razmer. Lahko je govoriti in pisati: »Daj, napravi boljšo živino, nov hlev in svinjake, pognoji njive in travnike, pomnoži svoje dohodke!« Kmet pa pravi: »Kje bom vzel?«

Delati, začeti moramo sami. Nikar se bati, če se je sponeslo drugod, se bo tudi pri nas. Toda zahtevati moramo, da se država in dežela bolj ozirata na kmečke potrebe in prepotrebno povzdigo gospodarstva.



Veronike.

I.

Ko je Odrešenik nesel križ na Kalvarijo ves prašen in krvav, je pristopila k njemu po starem izročilu Veronika ter mu iz usmiljenja in vdanosti ponudila potni prt, katerega je Izveličar vzel in si z njim obrisal svoj obraz. V znamenje hvaležnosti je v ta prt vtisnil svoje obličje.

»Karkoli ste kateremu najmanjših bratov storili, ste meni storili,« je rekel Križani. Sam je blagroval dela prave ljubezni do bližnjega, kakor prelepi sad svoje vere. »Zakaj lačen sem bil, in ste mi dali jesti; žejen sem bil, in ste mi dali piti; tujec sem bil, in ste me pod streho vzeli; bolan sem bil, in ste me obiskali; v ječi sem bil, in ste k meni prišli.« — Ena Veronika je izkazala usmiljenje Odrešeniku, na tisoče in milijone je pa bilo Veronik, ki so si vzele k srcu besede Gospodove in po njegovem nauku skrbele kakor prave matere za reveže in nesrečne. Kjerkoli so se godila velika dela za čast božjo in korist bližnjega, povsod najdemo tudi svete in goreče žene, ki so zraven apostolov in misijonarjev delale in pomagale.

Za misijonarjem so šle med divjake ter žrtvovale svoje življenje tem najbolj zapuščenim revežem, po bolnišnicah jih najdemo kakor angele usmiljenja in ljubezni, kakor učiteljice skrbijo za zanemarjeno mladino. — Tudi med nami je mnogo Veronik, žensk s plemenitim in dobrim srcem, deklet, ki bi radi žrtvovale za Boga in bližnjega tudi svojo srčno kri. Te duše naravijo neizmerno veliko dobrega. Storile bi vendar lahko še veliko več, ko bi bile boljše organizirane in spoznale, kako naj bi svoje delo usmiljenja uredile, da bo več sadu.

Vedno več je zapuščenih in nesrečnih. Pijančevanje in slabo gospodarstvo kažeta svoje grozne posledice. V mestih so otroci delavcev, na kmetih kajzarjev in pijancev, ki so zapušteni, brez varstva in ljubezni. Ker jim doma ne cvete sreča, jo gredo na tuje iskat. Naš rod izgublja svojo moč in žalostno gine. — Veronik potrebujemo, odločnih, delavnih in prevzetih prave ljubezni.

Pred desetimi leti je dunajska Marijina družba žen in deklet iz najboljših krogov osnovala postajo za otroško varstvo, da bi za zapuščene, potrebne otroke, s katerimi so stariši slabo ravnali, ali starišev niso imeli, obojnega spola, vsake vere in narodnosti skrbeli, dokler šoli ne odrastejo. V vsakem svetovnem mestu se nahaja na tisoče otrok, ki so izgubili stariše vsled smrti, ali so jim stariši v ječi, v bolnišnicah, ali so odšli na tuje. Drugi so bili rojeni v grehu in niso nikdar poznali ne očeta, ne matere. Stariši morajo biti v delu po tovarnah, tako da so otroci celi dan samim sebi pripuščeni. Kaj se potem z njimi godi in česa se navadijo, si vsak lahko sam misli.

Vsi, ki so videli te grozne razmere in to vedno večjo propalost, so roke vili in zdihovali: »Tu ne moremo pomagati. Pokvarjenost bo vedno hujša.« — Tu poseže vmes z vsem pogumom krščanske ljubezni verska gorečnost Marijine družbe. Ženske, slabotne ženske so desegle, kar vsi visoki in učeni gospod niso mogli. Na shodu ljubezni do bližnjega se je izprožila lepa misel, kako bi se dalo pomagati tem zapuščenim otrokom. Marijine hčere so z navdušenjem

sprejele lepo misel in kmalu izpeljale delo ljubezni.

Vlani je imelo to društvo za otročje varstvo tri vrste oskrbovališč.

Prva vrsta: Zavetišča za otroke brez varstva po dnevu. Otroci pridejo zjutraj okoli pol sedmih v hiše in ostanejo tam do večera, ko se stariši vrnejo z dela. Če je treba, jih tam umijejo, učijo delati in druga domača dela opravljati. Redno se mora učiti za šolo in spisati svoje naloge. Učijo se petja in v prostem času se zunaj igrajo. Štirikrat na dan dobijo dobro in primerno hrano. Navadno plačajo stariši ali sorodniki na dan za vsakega po 10 h, kar seveda ne zadostuje za stroške. Stariši večinoma radi plačajo te vinarje, četudi ne vsi. Vlani je bilo oskrbovanih vsaki dan 1435 otrok in so znašali stroški 99.703 K 86 h. Zdaj imajo 17 takih postaj. Vsako vodi ena hči Marijine družbe, kakor hišna mati, ki je tako prava mati revežev. Pomaga ji pri dečkih posebni vodnik, pri deklicah kaka usmiljena sestra.

Druga vrsta: Domovi za zapuščene otroke imajo za največje reveže popolno oskrbo. Nekateri teh otrok so tam le nekaj tednov, drugi po več let. Hrana je preprosta, pa zdrava. V te hiše sprejemajo tudi nesrečne deklice od 8. do 16. leta, za katere bi bila navadna ječa nevarna. Policija jih kar varnostnim domovom izroči. Ker jim navadno prostora primanjkuje, dajejo zavodi revčke tudi drugam v hrano. Nekaterim se je pred sprejemom prav slabo godilo. Naj pojasni nekaj zgledov, kako se je tem otrokom godilo:

Malega Karola sta zapustila v 18. mesecu oče in mati ter ga postavila pod kap neke hiše. Revčka so prinesli v zavod.

Rezika je bila od matere tepena. Spala je navadno v zaboju za premog.

Ko so jo v hišo prinesli, je imela zmrznjene roke in noge ter na večih krajih izpuljene lase. Če je slišala besedo mati, se je začela kar tresti.

Marija je prišla v zavod skoro slepa in popolno onemogla. Mati je od vere odpadla, da bi se možila. Mož je ženo in otroka pustil. Umirajoča mati je ubogega otroka izročila usmiljenim rokam.

Enajstletni Franc je imel očma, ki ga je vedno pretepal. V jezi mu je enkrat oko izbil. Sodnija mu je odvzela očetovsko oblast in dala troka v zavod.

V hiši so tri sestre, ena v šestem, druga v osmem in tretja v dvanajstem letu. Oče mrtev, mati vedno pijana, se ne briga prav nič za otroke, ki so čisto zapuščeni.

Tu se tudi kaže grozna slika velikomestnega življenja, kjer so mnogi pekel našli, ko so zapustili domači raj. Kako lepo je pri domačem ognjišču, pri domačih ljudeh, pri domači cerkvi. Kdor je gledal to gnusno življenje in te zgubljene reve po mestih, ga srce ne vleče več od doma. Toda tudi v to blato sije solnce krščanske ljubezni, katero vžiga usmiljenje Marijinih hčera.

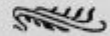
Tretja vrsta: Kadar otroci nimajo šole, so po mestih vedno v nevarnosti. Saj po vseh kotih zalezujejo njihovo nedolžnost. Deželni odbor je osnoval dvoje zabavišč zunaj mesta ter ju izročil društvu. V spremstvu učiteljev in gospej napravijo otroci vsaki teden tja zjutraj izlet. Najprej opravijo jutranjo molitev, potem je zajutrek, igra, petje in skakanje in letanje. Opoldne dve uri počivajo, da potem tim huje nadaljujejo. Po večerji gredo zopet domu. Pri teh otrocih, ki so vedno v mestnem ozidju, se kar očito kaže, kako dobro jim de ta zabava na prostem.

Društvo je imelo vlani 4973 otrok v oskrbi, s skupnimi stroški 371.964 K

76 vin. Mesto Dunaj je prispevalo k stroškom 100.000 K. Rajnki Lueger, ki je osnoval za Dunaj hranilnice, vodovode, uredil vse gospodarstvo, povzdignil rojstno mesto, kakor še noben župan na svetu, je rekel temu društvu Marijinih hčera: Društvo za otroško varstvo je največje delo, ki je bilo izvršeno na Dunaju v zadnjih 20 letih. — Ena najboljših Marijinih hčera gospodična Wild je rekla: Tri reči so mi najljubše na svetu. 1. Lastna rodbina. 2. Marijina družba. 3. Zavod za otroke. — Ozrite se okoli po domovini. Ali ne bodele videli zapuščenih otrok povsodi, v mestih, v trgih, v tovarniških krajih, v kmečkih vaseh, povsod, povsod bote dobili nesrečne otroke, sirote, katerim so starši pomrli, reve matere vdove, ki se ubijajo s številno družino, še več taci, katere se za otroke nič ne menijo, otroke pijancev, sestradane in iztrgane, pri katerih se že naprej pozna, da se bodo vdali pijači in razuzdanemu življenju. Videli bodele otroke slabih staršev, katerih nobeden ne uči, nobeden ne varuje, nobeden delati ne sili in ne uči delati. Kdor natanko pozna razmere po naših ljudskih šolah, ga mora groza biti, kaj bo z našim naraščanjem.

»Kaj to nam mar? Pomagati ne moremo«. Kaj to nam mar? Eno gnilo jabolko konča vse zdrave. Nobeden ni sam zase hudoben. En pokvarjen otrok lahko vse druge zapelje. Ti zapuščeni reveži ti zapeljejo enkrat tvoje brate in sestre, tvoje otroke. En pokvarjen otrok bo toliko hudega zasejal, da trije najboljši duhovniki ne bodo mogli vsega popraviti.

Tu je delo za Veronike, tu delo za velika ženska srca, ki se hočejo v službi Križanega za bližnjega žrtvovati.



Telefon 237.

Telefon 237.

Betonsko podjetje.

Tvornica umetnega kamena in marmorja

Zajec & Horn

Ljubljana, Dunajska c. 73.

Izvršuje vsa v to stroko spadajoča kamnoseška dela, kot: stopnice, klepane in brušene, postamente, balustrade, ornamente za façade, vrtno ograje, bangerje, krasne nagrobne spomenke in okvirje, korita in zlebove, cevi za kanale (6—100 cm premera), okvirje za stene v vodnjakih (Sternathov sistem) i. t. d.

Prevzema kanalizacije in fundamantiranje strojev. 175 d.

Gospode duhovnike in stavbenike opozarjamo na Carralxthov umetni marmor za obhajilna mize, oltarje, votivne table, obkladanje sten v cerkvah in vestibulih — lepota brez primere pri nizki ceni.

Xyolith je eden najboljših tlakov za cerkve in zakristije, za hodnike in kuhinje, delavnice in pisarne: tiha hoja, topel, higijeničen, brez spranj, nezgorljiv, se lahko snaži; v poljubnih barvah, preprosto ali prav elegantno izvršen. — Tlakovanje cerkev in vež s cementno-mozaičnimi in hidravličnimi ploščami v raznih ličnih vzorcih. — Terazzo tlakovi! Mesto drugih glaziranih plošč za obkladanje sten pri vodovodu, v kuhinji, v kopalnici, kakor tudi za façade pri hišah priporočamo izredno lepo in ceno nadomestilo v ceolitu, ki je trd kot marmor, v raznih barvah.

Projektiranje in izvrševanje železobetonskih stavb: stropov, mostov, rezervarjev in celih poslopij po inženirju-strokovnjaku, ki daje na željo tudi strokovna mnenja. V zalogi cement na dohale in drobno ter „cilirna masa“ zoper vlažnost zidov, na kojoj opozarjamo.

Najboljše mlatilnice

gepeljne, trijerje, čistilnice (pajkelne) slamoreznice,

mline in preše za sadje; amerikske

motorje na bencin

priporočata po nizki ceni Karol Kavšek nasledn.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev

Ljubljana, Dunajska cesta št. 16

2886

Slovenski ceniki brezplačno.

2886





V Ameriko
in Kanado

zlozna, cena
in varna

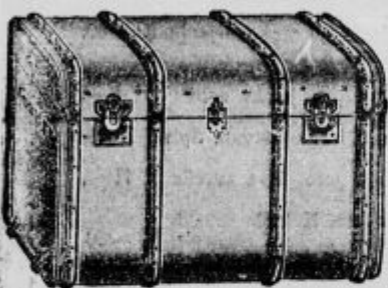
vožnja s **Cunard Line**

Bližnji odhod iz domače luke

Trsta: Pannonia 9./8., Ultonia 23./8., 13./9. 1910.
iz Liverpoola: Lusitania (najboljši največji in najlepši parnik sveta), 27./8., 17./9., 8./10., 5./11., 17./12., Mauretania 20./8., 10./9., 1./10., 29./10., 19./11., 10./12. 1910.

Pojasnila in vožne karte pri **Andrej Odlašek**, Ljubljana, Slomšk. ul. 25, blizu cerkve Srca Jezusov. Cena vožnji Trst-New-Jork III. razred K 180.— za odraslo osebo vstevši davek in K 100.— za otroka pod deset let vstevši davek.

Winkler-jevi kovčegi iz bičja, potni kovčegi in torbe!



železni kovčegi, zgaljni kovčegi, kovčegi za levje in klobuke, torbe iz sušja, kovčegi i. torbe pripravne za potov, potrebščine ali brez nje.

Jos. Winkler & sin
spoc. za kovčege

Duna 1.,
Himmelstorg. 7.
Telefon 8207.
Ilustr. ceniki za-
stojni in franko.
Neprekosni! Za-
jelenio zajamceno
Tečna postrežba.

Priznano dobro blago za

moške in ženske obleke

sukno, platno in drugo manufakturno blago se kupi najceneje v Ljubljani **„Pri Gorenjki“** Pogačarjev trg. Ostanke po znižanih cenah.

Za slabokrvne in prebolele je zdravniško priporočano črno dal-
matinsko vino **„Kuč“** najboljšo sredstvo
4 steklenice (5 kilogramov) franko K 4.—.
BR. NOVAKOVIČ, Ljubljana. 1431 14-1

Razširjajte Domoljuba.

Edina izborna priložnost za nakup za trgovce in krošnjarje, razpošilja se tudi zasebnikom.

40 m razn. ostankov 16 K

Cefir v krasnih vzorcih za srajce, bluze itd. **Modrikasto** blago za kuhinjske predpasnike in domače obleke **Kanada** za posteljne prevleke v živahnih barvah **Oxford** za moške srajce, trpežen. **Dele** iz **bombaža** v krasnih vzorcih za bluze in obleke. Platno, belo izborna kakovost. **Pepita** blago za bluze in obleke. Vsi ostanki brez napake in zajamceno pralni. Dolgost ostankov a do 10 m. Nikake rizike. Za nepovoljno denar nazaj. Od ostankov ne pošiljam vzorcev.

40 metrov fina perilnega platna za živo in postelj. perilo **K 18*50**

Rjube brez šiva 150 cm široke, 225 cm dolge, zajamceno platno, nedosežno dobro blago, komad K 2*50. Najmanjše naročilo 6 kosov. Pošilja po povzetju

Tkalnica Julij Kantor,
Baby pri Nachodu, Češko.

Hranilnica in posojilnica v Kranju

Pošilno hran. ček. rač. št. 28.527.

reg. zedr. z neom. zav.

Pošilno hran. ček. rač. št. 28.527.

Obrestuje hran. vloge s

4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica sama. Vloge na tekoči račun s 4%, od dne vloge do dne dviga. — Posojila na



vnkizbo po 5%, na osebni kredit po 5 1/2%. Posojila na hipoteke potom amortizacije. — Hranilnica izdaja lične domače hranilnike, katere zlasti starišem priporočamo, da z njimi navajajo otroke k varč-
1236 nosti. (1)

Uradne ure vsak delavnik od 9. do 12., ter v ponedeljkih od pol 2. do 3. ure. Hranilnica je v Ljudskem domu.

Daje po

4 1/2 %

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po **4 1/2 %** brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vloženih 100 K čistih 4 K 50 v na leto. Rentni davek plačuje društvo samo. Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo. Daje tudi svojim članom **predujme** na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesečih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik.

KATOLIŠKA BUKVARNA V LJUBLJANI

==== priporoča sledeče knjige: ====

Za kratek čas in zabavo.

Skrivnosti srca. Novele. Vsebina: Castna beseda. — Sin. — Strokovnjak. — Ovadnica. — Pahljač. — V pasti. — Kandidat. — K 1'20, vez. K 1'40.

Skrivnost najdenke. Povest. K —'60, vez. K —'90.

Zbrani spisi za mladino. Gangl Engelbert. I. zvezek. Vez. K 1'—.

Turki pred svetim Tilnom. Zgodovinska povest. Slapšak Julij. Vez. K 1'20.

Spisi Mišjakovega Julčka. I. zvezek z 11 slikami. Vez. K 1'—.

Mladini. Rapé A. I. zvezek z 8 slikami. Vez. K 1'—.

Šaljivi Slovenec. Zbirka najboljših kratkočasnic iz vseh stanov K 1'50.

Vojska na daljnem Vzhodu. Natančen popis krvavih bojov med Rusi in Japonci. K 4'80, vez. K 6'—.

Malo življenje. Povest. Spisal dr. Detela. K 1'—, vez. K 1'90.

Zadnja kmečka vojska. Zgodovinska povest iz l. 1573. Spisal Senoa. K 1'60, vez. K 2'60.

Povesti slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo. Andrej Kalan. Nova zbirka. I. zvezek. K —'80, vez. K 1'20.

Pet tednov v zrakovu. Verne Jules. Trije Angleži raziskujejo Afriko. Po zapiskih dr. Fergusona. Vežano v platno K 3'80.

Pasjeglavci. Alojzij Jirasek. Zgodovinska povest. — **Kristusove legende.** 1. Vodnjak modrih mož. — 2. Betlehemske detece. — 3. Sveta noč. — 4. Beg v Egipt. — 5. V Nazaretu. — 6. V templju. — 7. Taščica. — 8. Naš Gospod in sveti Peter. K 2'20, vez. K 3'20.

Kraljica Dagmar. Beneš-Trébizky. Zgodovinski roman. Broš. K 3'20. Vez. K 4'30.

Zadnji dnevi Jeruzalema. (Lucij Flav.) J. Spillmann J. D. Zgodovinski roman. Dva dela K 3'80, vez. K 5'40.

Oče naš. Fran Malavašič. Povest za mladino in ljudstvo. Broš. K 1'50.

Priljač. Dr. Fran Detela. Povest. K —'90, vez. K 1'70.

Ben-Hur. Ludovik Wallace. — Podravski. Roman iz časov Kristusovih. Vez. K 4'50.

Vstaja Škenderbegova. Zgodovinska povest. Broš. K —'60, vez. K —'80.

Jakoba Alešovca izbrani spisi. Jos. Volc. I. zvezek: Kakó sem se jaz likal. I. del. — Doma. — V šolo. — Začne se nemščina. — Klosterski muc. — Z nemščino gre naprej. K 1'20, vez. K 2'—.

Jakoba Alešovca izbrani spisi. Jos. Volc. II. zvezek: Kakó sem se jaz likal. II. del. — V Ljubljano! — Ljubljanska šola. — Vse se zasuče drugače. — Prva pot po svetu. — Razne zmešnjave. K 1'20, vez. K 2'.

Mati Božja dobrega sveta ali bratovska ljubezen. Povest iz časov turških bojov konec XVI. stoletja. K —'80.

Razno povesti, vsaka s poštnino vred 45 vin.: Jama nad Dobrušo. — Crni bratje. — Pod turškim jarmom. — Sveta grofinja Genovefa. — Vrtmirov prstan. — Avstrijska ekspedicija v Severnem ledenem morju. — Ljubite svoje sovražnike. — S prestola na morišče. — Maron, krščanski deček iz Libanona. — Naselnikova hči. — Praški judek. — Roparsko življenje. — Andrej Hofer. — Ujetnik morskoga roparja. — Izdajalca domovine. — Arumugam, sin indijskega kneza. — Pri Vrbovcem Grogi. — Mirko Poštenjakovič. — Srečolovec. — Močni baron Ravbar. — Repoštev. — Maksimilijan I., cesar mehikanski. — Zvesti sin. — Pavliha. — Car in tesar. — Rdeča in bela vrtnica. — Feldmaršal grof Radecki. — Izgubljena sreča. — Nikolaj Zrinski. — Slavček. — Nema deklica. — Najboljša dedščina. — Leseni križ. — Timotej in Filomen. — Evstahij. — Angel suznjev.

Razne povesti, vsaka velja s poštnino vred 65 vin.: Bitka pri Visu. — Med plazovi. — Jernač zmagovač. — Jozafat, kraljevi sin Indije. — Burska vojska. — Pripovedke iz avstrijske zgodovine. — Darovana. — Znamenje štirih. — Elizabeta, hči sibirskega jetnika. — Viljem baron Tegetthof. — Sultanovi suznji. — Tri indijske povesti. — Ferdinand. — Pirhi. — Ivan, turški suznj. — General Lavdon. — Mali vseznalec. — Ludovik, mali izseljenec. — Roza Jelodvorska. — Sveti večer. — Kraljičin nečak. — Korejska brata. — Boj in zmaga. — Nesrečnica. — Pomladni glasi. — Mirzem sveta. — Pavlina. — Beatin dnevnik. — Prisega huronskega glavarja. — Zlatokopl. — Prvič med Indijanci ali vožnja v Nikaraguo. — Pregarjanje indijanskih misijonarjev. — Mlada mornarja.

Povesti, ki veljajo s poštnino vred 35 vin.: Krvna osveta. — V gorskem zakotju. — Koliščina in stepe. — Za kruhom. — Berač. — Elizabeta. — Boj s narodo. — Treskova Ursika.

Nekaj poučnih knjig.

Nemščina brez učitelja. Sestavil dr. Leopold Lenard. K 1'20.

Laški, nemški in slovenski pogovori s kratko slovnico slovenskega jezika. K 2'—.

Hitro laški. Najhitrejši način priučiti se laškemu razgovorjanju. K —'60.

Nemško-slovenski slovar. Sestavil Kramaršič. K 2'20.

Slovensko-nemški slovar. Sestavil Kramaršič. K 2'20.

Angleščina, iste se brez učitelja v slovenskem jeziku naučiti. K 1'—.

Pravila dostojnosti. Kazipot na polju olike in vljudnosti. K —'40.

Kristusovo življenje in smrt v premišljevanjih in molitvah. Spisal Kocijančič. Dva zvezka. K 8'—, vez. K 11'—.

Zivljenje svetnic in svetnikov božjih, za celo leto. Dva zvezka K 11'—, vez. K 14'80.

Križana usmiljenost ali življenje sv. Elizabete. K 1'20.

Pouk krščanskim staršem, po nemški knjigi obdelal Bleiweis. K —'50.

Pouk zaročencem in zakonskim. Sestavil Zabukovec. K 1'40.

Domači zdravnik, po naukih in izkušnjah župnika Kneippa. Za vsakodanjanje potrebe sestavil V. Podgorc. K 1'20.

Zbirka domačih zdravil kakor jih rabi slovenski narod. S poljudnim opisom človeškega telesa. K 1'—.

Novi hitri računar. Praktična knjižica, ki ima vse, kar je v kupilu in prodaji potrebno, že zanesljivo izračunjeno. Vez. K 1'20.

Kubična knjiga za trgovce z lesom. Obsega rezan, tesan in okrogel les vse debelosti, računani na čevije in metre. Vez. K 5'—.

Zivinozdravništvo ali nauk o spoznanju in ozdravljenju vnanjih in notranjih boleznih. Spisal dr. Štrupi. K 3'60.

Domači živinozdravnik. Za potrebe kmetijskega stanu. Spisal Dular. K 1'60.

Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne bolezni ozdravljati. Spisal Bleiweis. K 1'60.

Nauk, kako pomagati živini ob porodu, ravnati s staro in mlado živino in ozdravljati poporodne bolezni. Spisal Bleiweis. K 1'20.

Kmotom v pomoč. Narodno-gospodarska razprava. Spisal Belec. K —'40.

Zivnoroja in mlekarstvo. Navodilo zadržnikom slovenskih mlekarn. Spisal Pevc. K 1'—.

Mladeničem. Prvi zvezek: Obramba vere. Spisal Anton Bonaventura, škof ljubljanski. K 1'—.

Marijino kraljestvo na jutrovem. Dvanajst zvezd v Marijino krono. Spisal Silvin Sardenko. K —'50.

Slovenska stenografija. Priredil Fr. Novak. Prvi del. Korespondenčno pismo. K 3'—.

Angelček. Kržič. Otrokom prijatelj, učitelj in voditelj. Tečaj II.—XVIII. vezaj K 1'—.

Vrtec. Casopis s podobami za slovensko mladino. Letniki 1895, 1897, 1905—1909. vezano K 4'—.

Slovenski ABC v podobah za otroke. K —'80, vezano K 1'20.

Hitra vožnja po železnici. Knjiga s podobami za otroke. K 1'60.

Staršem in vzgojiteljam. O. Julij Lintelo. Navajajte otroke, da bodo hodili pogostoma k sv. obhajilu. 25 v.

Sociologija. Dr. Aleš Ušeničnik. K 8'50, vezano K 10'80.

Knjigovodstvo. Ivan Podlesnik. I. del. Vezano K 3'20.

Knjigovodstvo. Ivan Podlesnik. II. del. Vezano K 6'20.

Mladeniči na plani 20 v.

Mladeniška telovadna organizacija. 60 v.

Lurški čudoži. Henrik Lasér. — Fran Maresič. K 2'—.

Zgodovina novjšega slovenskega slovstva. Ivan Grafenauer. Od Pohlina do Prešerna. K 2'—, vezano K 2'50.

Slovenska apostola. Silvin Sardenko. Zgodovinska igra v petih dejanjih. K 1'20.

Dokletom. Prvi zvezek. Krščansko življenje. Spisal Anton Bon. Jeglič. K —'80.

Obrtni red. Zbirka in razlaga najvažnejših obrtnih zakonov etc. K 2'40.

Hitro laški. K —'60.

Dobra kuharica. Spisala Minka Vašičeva. K 6'—.

Slovensko-nemški slovar. Janežič — Bartel. broš. K 6'—, vez. K 7'20.

Nemško-slovenski slovar. Hubad. broš. K 6'—, vez. K 7'20.

Večna molitev pred Jesusom. Vezano z rudečo obvezo K 3'—, z zlato K 3'90.